

**Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 6 hallituksen esityksestä
laiksi valtiopäiväjärjestyksen muuttamisesta**

Eduskunta on 12 päivänä helmikuuta 1993 lähettänyt perustuslakivaliokunnan valmistele-
vasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 361/
1992 vp.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina lainsäädäntöneuvos Eero J. Aarnio oikeusministeriöstä, vanhempi eduskuntasihtööri Keijo Koivukangas eduskunnan kansliasta, professori Mikael Hidén, professori Antero Jyränki ja professori Ikka Saraviita.

Valiokunnan valtuuskunta on tehnyt tutustumismatkan Ruotsin valtiopäiville ja perehtynyt varsinkin siellä käytössä olevaan suullisten kysymysten kyselytuntiin.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan valtiopäiväjärjestystä muutettavaksi siten, että pääministeri voi puhemiehen kanssa sopimanaan aikana ulkopuolella päiväjärjestyksen antaa eduskunnalle ilmoituksen valtioneuvoston toimialaan kuuluvasta asiasta. Ilmoituksen johdosta voitaisiin eduskunnassa käydä keskustelu.

Valtiopäiväjärjestykseen ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan täysistunnossa voidaan käydä keskustelu ajankohtaisesta asiasta. Edustajalla olisi oikeus tehdä puhemiesneuvostolle ehdotuksia ajankohtaiskeskustelun aiheeksi. Keskustelun järjestämisestä ja keskusteltavaksi otettavan asian valinnasta päättäisi puhemiesneuvosto.

Esityksessä ehdotetaan valtiopäiväjärjestystä muutettavaksi myös siten, että nykyisestä suullisten kysymysten kyselytunnista luovuttaisiin ja että kirjallisten kysymysten vastausaikaa lyhennettäisiin.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Koska lakiehdotus koskee valtiopäiväjärjestyksen muuttamista, se on käsiteltävä valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädettyssä järjestyksessä.

Valiokunnan kannanotot

Yleistä

On tärkeää, että eduskunnan täysistunnossa voidaan joustavasti ottaa esille ja keskusteluun ajankohtaisia kysymyksiä. Keskustelun aikaan saaminen ei aina onnistu luontevasti, jos keskustelumahdollisuudet määräytyvät sen mukaan, miten eduskunnassa muutoin käsiteltävänä olevat asiat tulevat kulloinkin esille täysistunnossa. Eduskunnalla tulee olla riittävät keinot käynnistää omasta aloitteestaan täysistuntokeskustelua. Parlamentaarisen järjestelmän periaatteisiin sopii, että myös hallituksella on tässä aloitteellista roolia.

Valiokunnan käsityksen mukaan esityksessä ehdotettu uudistus on yleisesti ottaen kannatettava, sillä se sisältää muuhun eduskuntatyöhön hyvin soveltuvia tapoja tehdä täysistuntokeskustelut mahdollisiksi.

Yksittäisen kansanedustajan näkökulmasta uudistuksen olennaisena piirteenä on sen kehityksen vahvistuminen, että edustajan omat kyselymahdollisuudet heikentyvät puhemiesneuvostossa kollegiona tehtävien ratkaisujen hyväksi. Edustajat saisivat uuden mahdollisuuden tehdä ehdotuksia ajankohtaiskeskustelun aiheiksi, joista puhemiesneuvosto valitsisi lopullisen aiheen, mutta samalla kertaa edustajat menettäisivät oikeuden tehdä suullisia kysymyksiä. Edustajan henkilökohtaiset kyselymahdollisuudet jäisivät lähinnä kirjallisen kysymyksen varaan.

Valiokunnan käsityksen mukaan edellä kuvattu kehityslinja ei ole yksiselitteisen kannatettava. On sinänsä oikein vahvistaa puhemiesneuvoston roolia eduskuntatyön järjestämiskysymyksissä, mutta tärkeä on myös säilyttää yksittäisen edustajan mahdollisuudet vaikuttaa eduskuntatyön sisältöön verraten laajoina alistamatta niitä täysin puhemiesneuvoston ratkaisuille.

Valiokunta sinänsä yhtyy esityksen perustelujen luonnehdintaan, jonka mukaan suulliset kysymykset eivät käytännössä useinkaan ole toimi-

neet laajemman keskustelun herättäjinä. Tämä seikka ei kuitenkaan oikeuta poistamaan koko suullista kysymysinstituutiota. On pikemminkin etsittävä keinoja sen kehittämiseksi. Valiokunnan mielestä nykyinen suullisia kysymyksiä koskeva valtiopäiväjärjestyksen 37 a § on korvattava yleissäännöksellä edustajien mahdollisuudesta tehdä suullisesti kysymyksiä valtioneuvoston jäsenille. Käytettävät kyselymenetelmät jäisivät siten käytännössä kehitettäväksi.

Tässä yhteydessä valiokunta toteaa, että eduskunnan täysistuntojen mielekkyyttä olisi pyrittävä parantamaan poistamalla istuntojen alusta sinne nykyisin sijoittuvat monenlaiset ilmoitusasiat esimerkiksi esittämällä ne vain kirjallisesti tai näyttöpäätteellä.

Yksityiskohtaiset perustelut

36 a §. Pykälän 2 momentin sanamuodon johdosta valiokunta toteaa, että säännönmukaisesti tulisi olla mahdollista käydä pääministerin ilmoituksen johdosta jonkinlainen keskustelu. Ilmoituksen luonteen huomioon ottaen on kuitenkin selvää, että käytettävät puheenvuorot olisivat lyhyitä ja että niiden määräkin jäisi pieneksi.

36 b §. Ajankohtaiskeskustelun aiheiden valinnassa tulisi yleensä lähteä siitä, että keskustelun onnistumisen kannalta monesti tärkeän poliittisen jännitteen syntymistä edistää oppositiossa olevien puolueiden edustajien ehdottamien aiheiden keskusteluttaminen. Tämän näkökohdan seuraamisessa ei kuitenkaan saa mennä niin pitkälle, että keskusteluteemat valittaisiin yksinomaan tällä perusteella.

37 §. Valiokunnan käsityksen mukaan tulisi käytännön järjestelyin päästä siihen, että edustajan toivoessa kysymykseensä vastattavan suullisesti tällaista toivomusta myös noudatettaisiin kysymykseen vastattaessa.

37 a §. Valiokunnan ehdotuksen mukaan puhemiesneuvosto voi päättää, että täysistunnossa käydään keskustelu, jossa edustajat saavat tehdä suullisesti kysymyksiä valtioneuvoston jäsenille. Puheenvuorojen myöntämistä koskeva sääntö vastaisi sitä, jota esityksessä on ehdotettu noudatettavaksi ajankohtaiskeskusteluissa. Valiokunnan ehdotus merkitsee suullisen kysymysinstituution säilyttämistä.

Nykyiseen tapaan tälle instituutiolle olisi ominaista, että ministerille esitettävän kysymyksen sisällöstä päättää asianomainen edustaja yksin.

Erona nykyäänöksiin olisi, että kysymysten käsittelyä varten tarvittavista täysistunnoista puhemiesneuvosto päättäisi erikseen. Tästä on tarkoitus ottaa säännös eduskunnan työjärjestykseen. Valiokunnan mielestä säännönmukainen aikataulu on puollettavissa. Toinen ero on siinä, ettei valtiopäiväjärjestyksessä edellytettäisi jonkin tietynlaisen kysymysinstituution olemassaoloa. Valiokunnan tarkoituksena on sisällyttää valtiopäiväjärjestykseen riittävän kattava perussäännös, joka antaisi mahdollisuuden käyttää erilaisia suullisen kysymyksen muotoja ja tarvittaessa kokeilla uusiakin.

Valiokunnan käsityksen mukaan nykymuotoisia suullisia kyselytunteja tulisi jatkossakin järjestää. Riittävää olisi, että niitä pidettäisiin kysymysten määrästä riippuen yhdestä kahteen kertaan kuukaudessa. Menettelytapojen osalta olisi tarkoituksenmukaista seurata niitä suunta- viivoja, jotka nykyisin on yksityiskohtaisesti säännelty valtiopäiväjärjestyksessä ja eduskunnan työjärjestyksessä. Olisi lisäksi etsittävä teknisiä menettelyjä, jotka edistävät vastaamisen nopeutta.

Uudenlaisena suullisen kysymyksen muotona tulisi harkita sellaista kyselytilaisuutta, jossa valtioneuvoston jäsenet eivät ennalta tiedä heille esitettäviä kysymyksiä. Tässä suhteessa yhden mallin tarjoaa Ruotsin valtiopäivien suullisten kysymysten kyselytunti. Toiseksi voidaan mainita, että puhemiesneuvosto omasta aloitteestaan päättäisi ne aiheet, joista ministereille voidaan tehdä suullisia kysymyksiä kyseisessä tilaisuudessa. Tämä tapa voisi olla sopiva keino ottaa nopeasti ja keskitetysti jokin, esimerkiksi integraatiota koskeva asia suullisten kysymysten avulla keskusteltavaksi.

Valiokunta korostaa, että kaikentyyppisten suullisten kyselytilaisuuksien järkevyydelle on eduksi, jos puheenvuoroja saavat tarpeen mukaan käyttää muutkin edustajat kuin kysymyksen alkuperäinen esittäjä.

Voimaantulosäännös. Valiokunnan käsityksen mukaan uudistuksen pitäisi tulla voimaan ennen eduskunnan seuraavan istuntokauden alkua. Valiokunta on kuitenkin jättänyt voimaantulosäännöksen avoimeksi täsmällisen voimaantulopäivämäärän osalta ja siten täydennettäväksi lain vahvistamisvaiheessa.

Valiokunta ehdottaa kunnioittaen,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki**valtiopäiväjärjestyksen muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetyllä tavalla,

(poist.)

muutetaan valtiopäiväjärjestyksen 36 §:n 1 ja 4 momentti, 37 §:n 1 momentti, 37 a § ja 57 §:n 2 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 36 §:n 4 momentti 30 päivänä marraskuuta 1990 annetussa laissa (1056/90), 37 §:n 1 momentti *(poist.)* 13 päivänä maaliskuuta 1987 annetussa laissa (316/87), 37 a § muutettuna 4 päivänä maaliskuuta 1966, 18 päivänä maaliskuuta 1983 ja 13 päivänä maaliskuuta 1987 annetuilla laeilla (117/66, 278/83 ja 316/87) ja 57 §:n 2 momentti 22 päivänä heinäkuuta 1991 annetussa laissa (1078/91), sekä

lisätään lakiin uusi 36 a ja 36 b § seuraavasti:

36, 36 a, 36 b ja 37 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

37 a §

Puhemiesneuvosto voi päättää, että täysistunnossa käydään keskustelu, jossa edustajilla on oikeus tehdä suullisesti lyhyitä kysymyksiä valtioneuvoston jäsenille. Keskustelussa voidaan puheenvuorojen myöntämisessä ja käyttämisessä

poiketa siitä, mitä 57 ja 59 §:ssä säädetään. Eduskunta ei tee päätöstä keskustelussa käsitellyistä asioista.

57 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulosäännös

(Kuten hallituksen esityksessä)

Edelleen valiokunta ehdottaa,

että lakiehdotus käsiteltäisiin valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla.

Helsingissä 15 päivänä kesäkuuta 1993

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Niinistö sekä jäsenet Jansson, Kaarilahti, Kekkonen, Koski-

nen, Laine, M. Laukkanen (osittain), J. Leppänen, Moilanen, Nikula, Näsi, Varpasuo, Vähänäkki ja Väistö.

